GAZETA Wielkiego Xięstwa POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj W. Dekera i Spółki. — Redaktor: A. Wannowski.

№ 199. We Wtorek dnia 27. Sierpnia. 1839.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Z Paryża, dnia 17. Sierpnia.

Dziennik sporów umieścił uwagi Pana Saint-Marc-Girardina o sprawach wschodnich, w których dowieść usiłuje, że Wicekról egipski starać się będzie wszystko pogodzić w dobry sposób, aby tym sposobem uniknąć wmieszania się 5 wielkich mocarstw, z których mu jedno tylko sprzyja. Francyi radzi, aby z wszystkich systematów, przełożonych pod względem spraw Wschodu nieco odebrała i w połowie tureckiemu, w połowie arabskiemu sprzyjała interesowi. Po turecku ma Francya myśleć, jeżeliby Mehmed Ali do Konstantynopola przybył: po arabsku, jeżeliby na mającéj się odbyć konferencyi Mehmeda Alego zanadto pokrzywdzić i do stopnia prostego Baszy zniżyć chciano. Inny dziennik powiada na to, że dla obwieszczenia zdań takowych nie potrzeba do Konstantynopola jeździć, i że w samym Paryżu podobnych myśli podostatkim nabyć można.

Anglia.

Z Londynu, dnia 17. Sierpnia.

Morning Chronicle powiada w swoim wczorajszym numerze: »Dziennik sporów zapewia swoich czytelników, że rząd angielski wniósł o to, aby flotta angielska i francuzka domagały się w Alexandryi u Mehmeda Alego wydania flotty tureckiéj, a w razie oporu nawet gwałtu użyły do osięgnięcia zamierzonego celu. Nim przedmiot ten rozbierzemy, niech nam wolno będzie zadziwienie nasze wynurzyć, że którykolwiek członek gabinetu francuzkiego mógł poczytać za rzecz przyzwoitą uwiadomić prassę o przesłanych mu przez inny rząd wnioskach, które jeżeliby ich nie przyjęto, tajemnicąby zostać powinny. Sądzimy, że wniosek Anglii do tego zmierzał, aby flotta angielska i francuzka do Alexandryi popłynęły i najlepszych, na jakie się zdobyć mogą środków użyły do skłonienia Mehmeda Alego do wydania wspomnianéj floty. Dziennk sporów oświadcza, że Egipcyanie niezawodnieby opór stawili. My pozwalamy sobie przeciwnego w téj mierze być zdania i podzielamy to przekonanie, że flotta egipska nie byłaby tak szaloną, aby się na coś podobnego odważyć. Rząd angielski równie mało zaś myślał o projekcie tego rodzaju bez współdziałania Francyi, jak niczego innego nie przedsiębierze w pytaniu wschodniém bez wiedzy tego państwa. Był to wniosek podany przez jednego sprzymierzeńca drugiemu, a tego nie należało zaraz

publicznie ogłaszać, ani też drugim Nawarynem zastraszać, jak to Dziennik sporów uczynił. Nie powinien on był dawać powodu drugiemu dziennikowi do powiedzenia publicznie, że, jeżeliby flotta angielska odpłynęła w zamiarze zniszczenia flotty egipskiéj, pierwby się z flottą Admirała Lalande mierzyć musiała. Uniknionoby wszystkich tych obrażających mów i wyzywań, gdyby rząd francuzki był rzecz tę albo całkowicie ogłosił, albo ją też milczeniem pokrył. W pierwszym razie powinnyby Dziennik sporów, Kuryer francuzki i Temps wiedzieć, że odmienne zdanie rządu francuzkiego skłoniło Anglią do zaniechania wniosku swego względem tego przedmiotu. Od tego czasu obydwa rządy inne uczyniły wnioski, i Anglia pragnie, aby flotę turecką lub osadę téjże wezwano do oświadczenia, w jakim się zamiarze i w jakich stósunkach u Mehmeda Alego znajduje, czy się to dobrowolnie dzieje, czy tam pozostać zamyśla, czyli też, jeżeli jéj się wolność pozostawi, do Konstantynopola powrócić zechce; prócz tego popierać miano Turków w używaniu zupełnéj wolności. Jeżeli to zaraz nastąpi, ważny wyda skutek; jeżeli zaś później dopiero nastąpi, podstępne zabiegi wszystko zniweczą. Na każdy przypadek nie jesteśmy skłonni objawić albo dać uczuć nasze nieukontentowanie z powodu ostrożności francuzkiego rządu, wiedząc jakie zdanie o tym przedmiocie we Francyi panuje; chociaż z żalem nadmienić musimy, że ton i dowody dzienników francuzkich oczywiście do zerwania przymierza między Anglią a Francyą dążą. Rząd francuzki zdaje się wierzyć, i nie bez przyczyny, że wspólna interwencya francuzkiéj i angielskiéj floty w Alexandryi, nie tak do załatwienia podrzędnego punktu, jakim jest wydanie floty tureckiéj, ale owszem do przepisania całkowitéj ugody między Turcyą a Egiptem zmierzać powinna. I zaiste lepiéjby nierównie było, gdyby do tego doprowadzić można. Ale czyliż flota turecka ma przez trzy całe miesiące, bo tyle przynajmniéj potrzeba czasu do całkowitego załatwienia sprawy syryjskiéj, zostawać w mocy Mehmeda Alego, ażeby całkowitemu podpadła uszkodzeniu? Jeżeli się tureccy Kapitanowie i Admirałowie, żołnierze i majtkowie, przyzwyczają do wyglądania z Alexandryi opieki, dostojeństw i żołdu, cóż ich Konstantynopol i obrona tegoż obchodzić może? Plan Dziennika sporów, aby Konstantynopola z Alexandryi bronić, jest czystém urojeniem, a jeżeli, co przypuszczamy, poczytują za rzecz potrzebną utrzymanie niezawisłości Turcyi, w takim razie Mehmeda Alego do wydania floty tureckiéj zmusić wypada. Oby zdrada Achmeta, pomyślnym uwieńczona skutkiem nie stała się zgubnym przykładem dla każdego wodza tureckiego! Zresztą ciągle jeszcze sądzimy, że Ibrahim usłucha rzeczywistego lub pozornego tylko rozkazu Mehmeda i granicy Syryi nie przekroczy. Poczytujemy także za rzecz fałszywą, jakoby Mehmed Ali Maraszu i Koniehu żądał.«

Morning Herald robi uwagę, że przez wzbronienie przywozu do Chin opium, handel herbatą nie ucierpi, i że tę za sztaby srebrne zawsze w Kantonie kupować będzie można.

Lady Estera Stanhope, sławna mieszkanka puszczy syryjskiéj, gdzie od dawna już przebywała w ruinach klasztoru Mar Elias Alza (o półtoréj godziny drogi od Seidy [Sydonu]), który wraz z przyległą włością Dszun wyznaczył jéj za siedzibę (późniéj przez Ibrahima pokonany) Abdallah Basza Saint-Jean d'Akru, umarła tamże, po krótkiéj słabości, (jak już donieśliśmy) dn. 23. Czerwca. Lady Estera, urodzona dn. 12. Marca 1776, a zatém przy śmierci swojéj nie spełna sześćdziesiąt cztery lat mająca, była najstarszą córką ostatniego a siostrą teraźniejszego hrabi Stanhope, i siostrzenicą Williama Pitta, w którego domu wychowanie otrzymała. Roku 1806 udała się na Wschód, z kąd od tego czasu nie wróciła więcéj do Europy. — Rozumem i majątkiem zjednała sobie wielki wpływ u Arabów puszczy, którzy ją jak monarchinię czcili, aż do ostatnich czasów, w których wraz z jéj majątkiem i znaczenie powoli nikło. Była gościnną i wspaniałomyślną, i wyjąwszy ziomków swoich, wszystkich zresztą podróżnych chętnie u siebie przyjmowała. Anglików będących w potrzebach wspierała wprawdzie, ale u siebie widzieć ich nie chciała. Nosiła najwięcéj turecki strój męzki, mówiła po arabsku i żyła całkiem na sposób arabski.

Hiszpania.

Z Madrytu, dnia 7. Sierpnia.

Wybory tutejsze się ukończyły i wszystkich kandydatów stronnictwa zagorzalców czyli Progressionistów znamienitą głosów większością obrano. Otrzymali bowiem deputowani i Arguelles 3209 głosów, Cantero 3189, Lopez 3148, Caballero 3081, Calatrava 2071, Olozaga 3043, Mendizabal 2995, Osco 2804, Gomez Pardo 2743, Miranda 2425 i Alonzo 2225 głosów. Podobnie i podanych na wybór Senatorów kandydatów stronnictwa Exaltados wszystkich obrano, t. j. PP. Maguiro i Iribarren 3200 głosami, San Miguela 3195, Xięcia Saragossy 3160, Guevarę 3159, Cor-

chadę 3094 a Capaza 3062 głosami. Generał Ferraz, najcelniejszy z kandydatów konserwatywnych, tylko 724 głosów otrzymał.

Z nad granicy hiszpańskiéj.

Z Tolozy, dnia 10. Sierpnia Nadeszła tu wiadomość o zbuntowaniu się 5go Nawarsk. batalionu. Właśnie téj chwili Don Carlos konia dosiada, aby się z Generałem Vilareal, Adjutantem swoim, udać do doliny Bastan. Maroto tu oczekiwany. Pułkownik Arnar przybył tu z depeszami od Cabrery.

Stósownie do listów z Bajonne, wszyscy wieśniacy po nad granicą pirenejską uzbroili się i oświadczyli przeciw Marocie.

Generał Zariategui z głównéj kwatery Etulain d. 9. Sierpnia następującą wydał odezwę: „W chwili, kiedy się gotujemy, aby tych orężem skarcić, co pochodnię, którą żyzne pola pod Solaną zniszczyli, jeszcze w ręku swym trzymają, aby nią i wasze żniwa spalić — w téj chwili kilku ochotników, złudzonych przez niegodziwego człowieka, szeregi prawności i pole sławy opuściło, aby się okryć hańbą i przekleństwo zdrady na siebie zwalić. Waszą, ojcowie i bracia tych ofiar złudzenia, powinnością, z błędu ich wyprowadzić. Ojczyzna tego od was żąda, Król na was spogląda a jeden z ziomków waszych, który tylokrotnie niebezpieczeństwa sławy z tymi ochotnikami podzielał, do was przemawia, przyrzekając wam dla tych oszukanych zupełne zapomnienie przeszłości, nie jakobyśmy ich pomocy potrzebowali, lecz jedynie tylko aby naszemu ukochanemu Królowi ująć zmartwienia i aby Europa, podziwiająca nasze nadzwyczajne usiłowania, za podłych najemników nas nie miała. Bóg i Król niechaj będzie zawsze hasłem waszém, i dla Boga i Króla zwyciężyć albo zginąć chcemy.“

Piszą z Ardaz z dn. 11. Sierpnia, że jednéj kompanii 11go batalionu, będącéj w Werze (Vera) gdy zbuntowany 5ty batalion nawarski tam wchodził, ujść się udało i że Generał Elio powstańców bez rozlewu krwi do posłuszeństwa przyprowadzić się spodziewa. Oficerowie 5go nawarskiego batalionu w powstaniu tém nie mieli udziału; są oni w orszaku Generała Elio.

Austrya.

Z Wiednia, dn. 16. Sierpnia.

Od chwili przybycia ostatniéj poczty tureckiéj zdaje się, że w tém ważném pytaniu przerwa nastąpiła. Zapewne chcą się wprzódy doczekać odpowiedzi Mehmeda Alego na ostatnie wnioski Dywanu. Nieustanna zmiana gońców, utrzymywana dotychczas przez kancellaryą państwa i tutejsze ciało dyplomatyczne z czterma wielkiemi dworami, tymczasowo ustała. — Hr. Ficquelmont podczas krótkiego pobytu swego w téj stolicy częste miewał rozmowy z Xięciem Kanclerzem państwa i Posłami W. Brytanii i Anglii, poczém w dalszą się udał podróż do Aie w Sabaudyi, aby ztamtąd z małżonką swoją udać się do Neapolu. Nie wiadomo, kiedy Hrabia na miejsce urzędowania swego (do Petersburga) powróci. Tymczasowo dwór tutejszy w Petersburgu przez pierwszego Radzcę poselstwa, P. von Kaisersfeld, reprezentowany. P. Tatiszew, który, jak wiadomo, Wiedeń na dłuższy czas był opuścił, aby zwiedzić dobra swoje w Rossyi południowéj, właśnie był przybył do Petersburga, gdy sprawy Wschodu przez śmierć Sułtana i nieszczęsne jéj towarzyszące wypadki groźną przybierać zaczęły postać. W śród takich okoliczności Ambassador zamiaru swego zaniechał i natychmiast z powrotem do Wiednia się udał, gdzie go teraz co chwila oczekują.

Rozmaite wiadomości.

Z Poznania. — »Tygodnika literackiego« wyszedł No. 22. zawiera: Edward Gans (dokończenie.) — Bajron poezya przez F. Z. — O malarstwie i żywiołach jego w kraju naszym przez autora pieśni Janusza. — Pamiętniki do panowania Jana Kazimierza (ciąg dalszy). — Przegląd Skarbca histroryi Polskiéj przez Sienkiewicza (dalszy ciąg). — Korespondencya. — List do redaktora z Zagrzebia (z Agram). — Doniesienia literackie.

Niesłychana zbrodnia. — Podczas śledztwa zbrodni, któréj mieszkańcy wsi Matzdorf w Meklenburskiém na dziedzicu i panu swoim się dopuścili, który nasamprzód przez inspektorów kijami okropnie zbity został, potem na szkle tańcować musiał i dopiero po 12 godzin okropnéj męczarni przeszyty 130 razy sztyletami, podczas kiedy chłopi winem jego się upajali i w karty grali, ducha wyzionął — pokazało się, że zbrodnią tę już przed 3. tygodniami wszyscy ojcowie familii we wsi i wszyscy służący Pana jednozgodnie uchwalili i wykonać postanowili. Dziedzic ów miał być największym okrutnikiem i brutalem, który często chłopom swoim odgrażał, iż tego z czasem dokaże, że na słomie z głodu umierać będą; ztąd to ta — zdaniem chłopstwa Meklenburskiego — sprawiedliwa zemsta.

Z Skutary donoszą pod dniem 19. z. m. Niedawno w Albanii między rzekami Drino i Mati przy ich ujściu w morze Adryatyckie, został na brzeg wyrzucony potwór morski

nadzwyczajnéj wielkości, jeszcze półżyjący. Zwierzę to podobno do wieloryba wydawało szczególne głośne tony, które sprowadziły okolicznych mieszkańców. Ci nie śmieli zbliżyć się, władza turecka o tem zawiadomiona, wysłała ludzi zbrojnych, którzy za swojem przybyciem znaleźli już zwierzę nieżywe. Tran zdechłego potworu napełniał powietrze nieznośnemi wyziewami, długo trwało, nim wystąpił śmiałek, aby siekierą rozłupać łeb zwierzęcia. Gdy to nastąpiło, wszyscy potém rozłupali, rozszarpali cały kadłub. Sam łeb dostarczył ładunku na 3 konie, stąd wnieść można, jak potwór musiał być duży. Szkoda, że szkielet rozsiekano.

Na ostatniém wystąpieniu Panny Taljoni w Londynie, artystka ta była obsypywaną niepamiętnemi oklaskami, a gdy wykonała taniec mazurek, zachwycenie publiczności doszło najwyższego stopnia. Królowa Wiktorya rzuciła jéj bukiet spięty brylantem, a za tym przykładem grad kwiatów padł z loż na scenę.

Van Buren, Prezes Stanów Zjednoczonych Ameryki północnéj, lubi bardzo rozmawiać o Anglikach i o swoim pobycie w Anglii. Chociaż pochodzi z stronnictwa demokratycznego, mimo to zaprowadził zmianę, na którą nieodważył się nawet jego poprzednik Żakson. Kilka lat dopiero temu, jak każdy woźnica z obryzganemi butami mógł wchodzić do Prezesa dla podania mu jednéj ręki, gdy tymczasem w drugiéj bicz trzymał. Van Buren zaprowadził policyą, która pilnuje wstępu do jego mieszkania, do którego tylko wpuszczają ludzi przyzwoicie ubranych.

Anglik wynalazł środek przeciw arszennikowi, a to w krwawniku.

Kurs papierów i pieniędzy giełdy Berlińskiéj.

Dnia 24. Sierpnia 1839.	Stopa prC.	Na pr. kurant papierami	Na pr. kurant gotowizną
Obligi długu państwa	4	104	$103\frac{1}{2}$
Pr. ang. obligacye 1830. . . .	4	$103\frac{5}{8}$	$102\frac{5}{8}$
Obligi premiow handlu morsk.	—	$69\frac{3}{4}$	—
Obligi Kurmarchii z bież. kup.	4	$102\frac{5}{8}$	—
Obligi tymcz. Nowéj Marchii dt.	$3\frac{1}{2}$	$102\frac{5}{8}$	—
Berlinskie obligacye miejskie .	4	104	$103\frac{1}{2}$
Królewieckie dito . .	4	—	—
Elbląskie dito . .	$4\frac{1}{2}$	—	$101\frac{1}{8}$
Gdańskie dito w T.	—	$47\frac{1}{2}$	—
Zachodnio-Pr. listy zastawne .	$3\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{4}$	—
Listy zast. W. X. Poznanskiego .	4	$105\frac{1}{2}$	—
Wschodnio-Pr. listy zastawne .	$3\frac{1}{2}$	103	—
Pomorskie dito . .	$3\frac{1}{2}$	$103\frac{5}{8}$	—
Kur- i Nowomarch. dito . .	$3\frac{1}{2}$	$103\frac{3}{4}$	$103\frac{1}{4}$
Szląskie dito . .	$3\frac{1}{2}$	$103\frac{1}{4}$	—
Obl. zaległ. kap. i prC. Kur- i Nowéj-Marchii	—	96	—
Złoto al marco	—	215	214
Nowe dukaty	—	$18\frac{1}{2}$	—
Frydrychsdory	—	$13\frac{5}{12}$	$12\frac{11}{12}$
Inne monety złote po 5 talarów .	—	$12\frac{1}{2}$	12
Disconto	—	3	4